

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 8. Dissoluuntur qrgumenta Thomistarum contra præcedentem
doctrinam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

modum termini, in quem sit conuersa propria substantia illorum: sicuti accidentia panis terminant vñionem ad corpus Christi in mysterio Eucharistico. Alia est potentia terminatiua relationis transcendentalis, vel prædicamentalis, si datur. Aliam potentiam terminatiuum agnoscunt nonnulli, quia quantitas per indiuisibile terminatiuum terminatur: hæc est, quia accidens per vltimum sui terminatur. Actus harum potentiarum sunt existentie actuales actuum vitalium, vñionum, seu relationum, illarumve entitatum, respectu quarum se habent tanquam terminatum. Ex his potentiis potentia terminandi actum vitalem intellectus, & amoris creati, & actus illarum Deo non repugnat, & verè dicimus Deum esse in potentia, ut ametur, & cognoscatur à nobis. Ad cuius actum reducitur per nostrum amorem, nostramque cognitionem, à quibus actus denominatur cognitus, & amatus. Neque potentia terminandi relationem prædicamentalem creaturæ ad creatorem, & terminatio actualis extrinsecè adueniens ex positione relationis identificata cum creatura, Deo repugnat, ex vi cuius terminationis Deus non dicitur relatus, relatio enim non denominat terminum relatum, sed tantum fundamentum. Poterit tamen Deus dici actum terminans relationem, seu actum respectu per talem relationem. Neque alicui subsistenti & diuinæ repugnat esse terminum naturæ creatæ subrogatum loco proprii termini substantialis, seu substantiæ, terminatæque vñionem hypostaticam inter naturam humanam, & subsistentiam diuinam. Repugnat autem Deo terminare vñionem, per modum partis essentialis, vel integralis compositi: & similiter per modum subiecti inhærentis, seu informationis formæ accidentalis, vel substantialis.

51 Actus omnium potentiarum, quos Deo tribuimus, dicuntur contrahentes, & determinantes potentia ad actum. Sic dicimus Deum per actionem constitui efficiens, & illius potentiam contrahi ad actum, ad quem, & ad negationem illius indifferens erat. Dicuntur similiter perfectiores extrinsecè Dei, quis enim neget mundi fabricam, adeoque excellentium creaturarum structuram esse maximam Dei perfectionem, licet extrinsecam, ex qua intrinsecam in hac vita deprehendimus?

52 Ex his licet inferre non omnem actum secundum esse perfectiorem actu primo. Creatura enim est actus secundus respectu omnipotentis, & omnipotentia actus primus respectu creaturæ: & infinita perfectione omnipotentia creaturam exsuperat; & in quacumque causa creatæ semper adæquatam efficiens licet non perfectius, saltem æquè perfectum esse debet cum effectu. Non potest enim quid perfectius à principio imperfectiori produci: ergo actus secundus principij effectiui non debet esse perfectior principio effectiui, seu actu primo illius. Neque respectu potentie passivæ actus secundus perfectior est actu primo; intellectus enim est actus secundus animi rationalis potentie intelligere; non tamè intellectus est perfectior anima. Actum secundum substantialem perfectionem esse respectu subiecti informationis, habentis se per modum materie componentis cum illo totum compositum, probavi in Physic. hoc tamen cōuenit huic actui secundo ex peculiari conceptu formæ substantialis; quæ perfectior debet esse materie, propter rationem ibi assignatam. Eadem certitudine inferitur non omnem perfectionem esse in se perfectiorem perfectibili; quia omnis actus secundus est perfectio actus primi; non tamen est illo perfectior, ut patet in exemplis adductis actionis respectu principij effectiui, & formæ accidentalis respectu subiecti accidentalis.

53 Ut clarè deprehendas fallaciam argumentorum, quæ Thomistæ adducunt, & conclusiones præcedentes comprehendas, inspicias precor, quod sibi satis notum erit aliud esse principium efficiens secundum totum, quod dicitur in ratione efficientis, esse perfectius effectui; aliud efficiens, seu actum secundum esse perfectiorem principio effectiui, seu actu primo, quia principium efficiens dicitur duo, principium effectiui, & efficiens; hoc est actum primum, & actum secundum; & ab effectui distinguatur tanquam includens ab includo. Unde, cum includat efficiens perfectionem effectui, & perfectionem efficientis, mirum non est ratione efficientis perfectione superare principium effectiui. Si tamen inter se comparentur effectiui, & efficientia; actus primus, & actus secundus, semper actus primus perfectione superabit actum secundum. Eadem ratione quælibet potentia, ut reducta ad actum, ma-

iore perfectionem dicit, quàm ipsa sine actu, v.g. animus intelligens, maiorem perfectionem dicit animo non intelligente; non tamen intellectus perfectior est anime. Idem omnino de actu illo contrahente potentiam Logicam intelligendum est. Licet enim maiorem actualitatem dicat principium intelligens, quàm intellectus; quia dicit actualitatem intellectui, & intellectus non tamen maiorem actualitatem dicit intellectui, quàm principium intellectiuium existens in rerum natura. Hæc quæ natura lumine nota sunt omnibus, sunt, quæ Thomistæ decipiunt, seu, quod certius iudico, quibus ipsi nos decipere procurant, numquam enim credidi doctissimos viros de his dubitasse.

§. VIII.

Dissoluntur argumenta Thomistarum contra præcedentem doctrinam.

Venio iam ad Thomistarum argumenta soluenda. Obiicit, primo: Causæ secundæ tribuunt effectui suam vltimam actualitatem: sed non possunt hanc tribuere sine præmotione: ergo non possunt sine præmotione operari. Minorem probant: omnis causa creata habet aliquid admixtum potentialitatis: omnis actio habet actualitatem sine admixtione potentialitatis: ergo actio habet perfectiorem actualitatem, quàm illam habeat causa creata: ergo non potest deperdere à causa creata, nisi dependeat à præmotione, quæ habet actualitatem æquè perfectam cum actione, vel cum causa secunda. Sic argumentantur Gonzalez disp. s. n. 70. & Aluarez disp. 18. num. 12.

Mille modis redarguitur obiectio: si enim actio perfectiorem habet actualitatem, quàm virtus actiua illius; quia hæc per illam constituitur efficiens in actu secundo, cur ipsa qualitas præmouens potentiam non dicetur habere imperfectiorem actualitatem actualitate actionis, cum per hanc in actu secundo efficiens constituatur; & cur non dicetur habere aliquid potentialitatis, cum ipsa, determinans per modum actus primi potentiam, per ipsam actionem determinetur, & efficiens constituatur: quæ redargutio maiorem vim habet, si præmotionem hanc cum causa secunda necessaria comparemus. Ad argumentum respondendo, concedendo illud antecedens, videlicet causam secundam tribuere actualitatem actui: nego tamen causam secundam non habere actualitatem æquè perfectam cum actione. Quia cum actualitas non distinguatur ab entitate, quæ dicitur actualis, & principium efficiens creatum sit perfectius sua actione; hinc est quod actualitas principij effectiui creati perfectior sit actualitate suæ actionis, seu sui actus secundi. Ad illud, quod dicitur actum primum habere maiorem potentialitatem, distinguo si potentialitas sit Logica respectu propriæ existentie, nego: & quæ enim existit actus primus, ac actus secundus; imò existentia actus primi supponitur ad existentiam actus secundi, & uterque actus tam primus, quàm secundus defectibilis est. Unde in hoc genere potentialitatis, seu actualitatis non habet maiorem potentialitatem admixtæ actus primus, quàm actus secundus, si per potentialitatem intelligatur potentia physica ad efficiendum, vel recipiendum effectum distinctum. Concedo, actum primum habere maiorem potentialitatem, & actum secundum illam minorem habere. Nego tamen, ex hoc capite actum primum non posse producere actum secundum sine alia præmotione. Quia hæc maior potentialitas, maiorem virtutem arguit: potentia enim ad producendum effectum distinctum tam in Deo, quàm in creatura dicit perfectionem; & potentia ad illum recipiendum in creatura perfectionem dicit, licet, admixtam aliqua imperfectione. Quapropter, Deo conuenire non potest: non tamen semper potentia passiva imperfectior est actu illius; sepe enim idem est principium actiui, & passiuum respectu eiusdem actionis. Et ut dixi supra, potentia passiva, quam habet anima, ut ex illa educatur potentia, seu actus accidentalis, perfectior est ipsa educatione, seu actu educatione. Sed esto, sit omnis potentia passiva distincta à principio imperfectior suo effectui, seu forma recepta; non ideo præmotione indiget. Quia causa materialis non debet esse perfectior suo effectui, ut patet in materia prima, quæ est entitas imperfectior forma materiali ex illaeducta.

Obiicit secundò idem Gonzalez ibidem, num. 10. Nulla causa naturalis, est actus purus in agendo: ergo habet

virtutem actiuam permixtam cum passiuā; ergo agit, vt mota, secundum hanc virtutem passiuam. Probat antecedens: omnis causa creata distinguitur realiter ab actu secundo: ergo perficitur per illum: ergo est causa passiuā respectu illius: ergo nulla causa est purē actiuā. Consequentia probatur: Vnumquodque agit, quatenus est in actu, & agitur quatenus est in potentia; ergo causa secunda agit, quatenus est in actu, hoc est, quatenus patitur per motionem.

94 Non placet disputare, an omne principium effectiuum simul sit passiuum, saltem respectu effectus non coducens ad actionem? De facto enim sic in omnibus principiis creatis contingere censeo. Quid autem de possibili sit, non ad hanc questionem spectat. Vnum autem affirmo, quod vnice ad rem attinet, principium effectiuum non dicere in suo conceptu virtutem passiuam, neque passionem necessariam esse, vt principium adequatum effectiuum ad actum reducat. (Loquor de principio adequato; quia principium inadequatum saepe indiget alio principio in ipso recipiendo: & hac ratione indiget passio, sicuti potentia indiget specie in ipsa recepta) cuius oppositum non probat Albeldas ratio enim, quam supra ex illo dedi, æquē probat Deum debere pati actionem ab illo dimanantem, per quam extrinsecè perficitur. Ad illud, quod dicitur, vnumquodque agere quatenus est in actu, distinguendum est: si enim sonet vnumquodque agere quatenus est in actu primo, id est, quatenus est potens, & habet omnia requisita ad agendum, verum tenet; si tamen intelligatur eo modo, quo intendit Gonzalez, videlicet vnumquodque agere quatenus actu patitur, falsissimum est.

95 Obiicit tertio Gonzalez n. 11. actus secundus perfectior est actu primo: ergo non potest agere nisi habeat in se præmotionem aliquam, per quam reducat ad actum secundum. Probat antecedens: quia actus secundus minorem habet potentialitatem, & magis actualitatis: & actus primus habet minus actualitatis, & maiorem potentialitatem. Non vacat illis hæc redarguere. Rationem perpendas Albeldas, & si illam agnoueris, inuenies eodem modo posse ex illa intendi in Deo dandam esse hanc præmotionem. Respondeo, actum primum effectiuum numquam esse imperfectius, sed saltem æquē perfectum cum effectū. Ad confirmationem, delumptam ex maiori potentialitate actus primi respondi supra in solutione ad primum argumentum.

96 Fundamenta alia desumunt Thomistæ, ad suam qualitatem stabilendam, ex prouidentia speciali Dei erga prædestinatos; quæ facile diluit quisque ex nostris Theologis. Quia tamen meum hoc opus non Theologicum, sed Philosophicum est, ab illorum solutione abstineo, sicuti à multis impugnationibus, quibus hanc prædeterminationem exterminare contendere possem, petitis ex fundamentis Theologicis.

§. IX.

Specialiter probatur dari non posse Physicam prædeterminationem ad actus liberos voluntatis create.

97 Conclusio à me asserta, & propugnanda est, dari non posse physicam prædeterminationem ad actus liberos: hanc à posteriori probo intendens inferri ex physica prædeterminatione libertatē eueriti, posita physica prædeterminatione ad consensum non potest in eo instanti in quo ponitur, poni carentia consensus: ergo, in eo instanti non datur libertas ad vtrumque, sed necessitas ad consensum, & impotentia ad carentiam consensus. Antecedens probo: ponere in eo instanti carentiam consensus, est simul ponere carentiam consensus cum physica prædeterminatione, quod est componere carentiam consensus cum physica prædeterminatione, componere enim, & simul ponere sunt omnino synonyma, vt patet ex apprehensione terminorum, sed implicat de potentia absoluta in Thomistarum sententia voluntatem componere carentiam consensus cum physica prædeterminatione ad consensum: ergo implicat ponere carentiam consensus in instanti in quo est physica prædeterminatio. Solum indiget probatione antecedens illud, videlicet ponere in instanti, in quo est physica prædeterminatio carentiam consensus esse simul ponere carentiam consensus cum physica prædeterminatione, quod sic ostendo. Ponere carentiam consensus,

quando est physica prædeterminatio, seu in instanti, in quo hæc existit est ponere in eadem temporis mensura carentiam consensus in qua est physica prædeterminatio: ergo est illam simul ponere cum physica prædeterminatione, non enim est aliud simul ponere, aut simul esse, quam ponere, aut esse in eadem temporis mensura.

Prima, & vniuersalior fuga huius argumenti est voluntatem in eo instanti posse ponere carentiam consensus in sensu diuiso physica prædeterminationis, non tamen in sensu composito. Non negant in hoc membro secundo compositionem physicā prædeterminationis cum voluntate, & potentia ad consensum, & carentiam consensus, asserunt enim voluntatem simul habere potentiam ad vtrumque, & simul esse compositas physicam prædeterminationem ad consensum, & potentiam ad carentiam consensus. Solum negant potentiam ad coniungendam carentiam consensus cum physica prædeterminatione, aliud enim est similitudo potentia ad extrema opposita: aliud potentia ad similitudinem extremorum inter se, & actus cum potentia, itaque affirmant in instanti in quo est physica prædeterminatio esse similitudinem, & compositionem inter physicam prædeterminationem, & potentiam ad carentiam actus, seu ad actum oppositum: non tamen admittunt potentiam ad similitudinem physicæ prædeterminationis, & carentia actus prædeterminati. Expolui terminos nobis satis notos, & in aliis materiis satis viles, quia sæpè vidi Thomistas dum difficultate argumenti premuntur conuertere nos, non distinguere inter similitudinem potentia, & potentiam ad similitudinem, & insuper vt constat, quam verè dixerit Doctissimus Petrus à S. Iosepho in concordia suam disp. 2. sect. 4. n. 2. sine fundamento asserere Thomistas impugnatores physicæ prædeterminationis distinctionē hanc non calluisse, & ex sinistra illius intelligentia multa illis falso imponi. Quot, quantique viri, non solum ex nostris, sed externis, etiam Dominicanis solutionem ex hac diuisione desumptam aspernentur, videre licet apud Paulum Leonardum parte 2. sect. 2. n. 8. & 9.

Expositam iam diuisionem impugno, implicat voluntatem ponere disensum in sensu composito physica prædeterminationis ad consensum. Probo consequentiam, in instanti, in quo est physica prædeterminatio ad consensum non est ponibilis disensus, nisi in sensu composito prædeterminationis, quia eo ipso quod in eo instanti poneretur necessario esset coniungendus cum physica prædeterminatione præexistente, sed hoc modo non potest poni: ergo nullo. Quod casu, quo poneretur coniungeretur cum physica prædeterminatione, constat ex præmissis, quia coniungere nihil aliud est quam vnum ponere quando est aliud.

Instauro idem argumentū: voluntas prædeterminata ad 100 consensum, non potest ponere disensum compositum cum physica prædeterminatione, non diuisum à physica prædeterminatione: ergo nullo modo. Non potest ponere disensum compositum cum prædeterminatione concedunt aduersarij: non posse ponere diuisum à prædeterminatione sic probo. Disensus diuisus à prædeterminatione, est disensus ab ea separatus, & existens physica prædeterminatione ablata; sed physica prædeterminatio est existens independentē à voluntate, & hæc illam auferre non potest: ergo non potest voluntas ponere disensum diuisum à prædeterminatione: ergo nullo modo. Probo consequentiam: qui non potest tollere vnum extremum, quod existens supponitur non potest ponere aliud absque eo, quod præexistenti coexistat, & cum illo componatur, vt per se notum est. Modo enim quando existit Angelus, cuius existentiam auferre non possum, non potero ego ponere aliquam existentiam separatam ab existentia Angeli, sed si eam ponam independentē à voluntate mea existentia à me posita erit simul cum existentia Angeli, & cum ea componetur, & resultabit coexistentia vtriusque.

Hinc deprehendes quanta sit differentia inter has propositiones, iustus potest peccare. Prædeterminatus potest dissentire. Prior vera est in sensu diuiso, quia iustus potest gratiam liberè amittere, & peccatum ponere diuisum à gratia expulsa per peccatum. Prædeterminatus verò, nec per sensum diuisum, neque modo aliquo potest prædeterminationem se à excutere, & ita non potest diuisum à prædeterminatione diuisum ponere, sed si poneretur esset coniunctus cum prædeterminatione, qui modus ponendi apud Thomistas implicat, apud quos hoc coniunctum Physica